

Оксана ГОДОВАНСЬКА

НОВІТНЯ УКРАЇНСЬКА ДІАСПОРА В КОРОЛІВСТВІ ІСПАНІЯ

У статті йдеться про формування української діаспори в Іспанії, яке розпочалося після завершення Другої світової війни. З 90-х рр. XX ст. до Іспанії почали прибувати трудові мігранти з України. В Королівстві Іспанія функціонує шістнадцять громадських організацій наших співвітчизників і «Федерація українських асоціацій Іспанії» (ФАІ), що об'єднує дев'ять українських товариств. Новітня українська діаспора Іспанії — структурований та функціональний організм, що поступово гармонійно долучається до світової української діаспорної спільноти.

Ключові слова: новітня діаспора, Іспанія, трудові мігранти, Україна.

© О. ГОДОВАНСЬКА, 2012

Дослідження новітньої української діаспори, яка сформувалася на основі трудових мігрантів четвертої хвилі в Іспанії, перебуває на початковій стадії, оскільки процес організації діаспорної спільноти в хронологічному вимірі є «молодим» явищем і структурування її триває. Бібліографія на цю тему налічує одиниці праць [6].

В Україні працює кілька наукових інституцій, які зосереджені на вивченні української діаспори в світі¹. Їхні опубліковані праці мають серйозний аналітичний характер.

На нинішньому етапі актуальною є потреба дослідити зовнішні трудові міграції з огляду їх переростання в українські діаспорні громади, особливо в тих країнах, в яких не було, або були малочисельні згуртовані українці. Насамперед мова йде про Королівство Іспанія.

Наявність джерел дає змогу дослідникам якісно аналізувати новітні процеси діаспорного життя українців. Авторські польові етнографічні записи та матеріали, зібрані дослідниками етносоціального сектору Інституту народознавства НАН України, опубліковані статистично-демографічні відомості, інформація на офіційних сайтах Посольства України в Королівстві Іспанія та Князівстві Андорра та Асоціації «Українська громада Іспанії за права, честь та гідність українців» [9] є базою для вивчення формування діаспори українців в Іспанії та аналізу моделі діаспорного життя на початку XXI ст.

Метою статті є дослідити українську громаду в Іспанії з точки зору структуралізації діаспорного життя та з'ясувати основи формування, функції та першочергові завдання новітньої діаспори.

Формування української діаспори в Іспанії фактично розпочалося після завершення Другої світової війни. Перша група українців прибула до Іспанії наприкінці 1946 р. з табору переміщених осіб в Ріміні (Італія). Це були молоді люди студентського віку, які завдяки допомозі Ватикану та Червоного Хреста одержали від іспанського уряду згоду на продовження свого навчання в Іспанії. В лютому 1947 р. прибула друга група. Чисельність студентської громади була невелика, близько 25 осіб. Разом вони заснували «Українську студентську

¹ Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків із діаспорою Національного університету «Львівська політехніка»; Інститут народознавства НАН України; Інститут дослідження української діаспори Національного університету «Острозька академія».

громаду в Іспанії» (за іншою версією українське товариство мало назву «Обнова»). Поряд із студентами в Мадриді перебувало також кілька українських родин, які прибули сюди 1948—1951 рр. Вони тісно співпрацювали зі студентською громадою. Від початку заснування «Української студентської громади в Іспанії» її очолював Юрій Карманін². Рівночасно він був речником уряду Української Народної Республіки в екзилі перед іспанськими державними органами. В 1951 р. Юрій Карманін переїздить до Канади.

«Українська студентська громада в Іспанії» проіснувала майже 20 років, найбільш активними і успішними з яких були перші шість-сім років. Згодом чисельність громади поступово зменшилася, головним чином через виїзд її членів до США та Канади. Для вирішення всіх організаційних питань, пов'язаних із навчанням і проживанням українських та інших студентів — вихідців з країн Східної Європи іспанська сторона створила «Католицьку організацію університетської допомоги». В часи своєї активної діяльності «Українська студентська громада в Іспанії» (1947—1960 рр.) мала в своєму складі хор та з допомогою ОУН організувала на Національному радіо Іспанії українське мовлення, яке транслювалося й на Україну. В квітні 1951 р. створили український відділ, який очолив Дмитро Штикало³.

² Справжнє прізвище Роман Олександр Лисий — Голова Сенату ОУН (помер 26 вересня 2011 р.). Наприкінці 1942 р. Роман Лисий і Андрій Луців отримали доручення від Крайового Проводу ОУН за допомогою підпільних зв'язків добратися до Португалії і там встановити контакт з офіційним представництвом британського уряду. Головною метою місії було представити правдивий стан справ в окупованій німцями Україні. Роман Лисий як Юрій Карманін, Андрій Луців як Антін Драган (майбутній редактор часопису «Свобода» в США) перебравшись через Німеччину, Францію, на початку березня 1943 р. перейшли кордон Іспанії, де їх відразу було затримано. Згодом емісари ОУН були інтерновані у таборі нелегалів біля Мадрида та перебували там до кінця війни в Європі. Після звільнення Юрій Карманін проживав у Мадриді та працював викладачем польської і німецької мов в Інституті іноземних мов.

³ Журналіст — співредактор підпільних видань і редактор радіопрограм ОУН—УПА в Карпатах «Самостійна Україна», після війни співредактор газети ОУН «Українець — Час» (Париж), «Визвольний шлях» (Лон-

Перша українська радіопередача в Іспанії відбулася 20 квітня 1951 р. і спочатку виходили в ефір тричі на тиждень по 15 хв. З часом мовлення перевели на щоденну основу по 45 хв. 1952—1963 рр. українську редакцію іспанського радіо очолював Д. Бучинський⁴, а 1963—1973 рр. — Володимир Пастушок. 1973 р. українське мовлення було припинене. Важливим моментом у житті українців в Іспанії був візит 1970 р. Кардинала Йосипа Сліпого до Мадрида, де його приймав керівник країни Франциско Франко та мадрридський архієпископ. Головна мета візиту полягала в зміцненні зв'язків з українцями діаспори, пошвавленні церковно-релігійного життя вірних УГКЦ.

Після проголошення незалежності Української держави до Іспанії, як і в інші європейські країни, почали прибувати українські трудові мігранти. Офіційна іспанська статистика свідчить, що станом на 31 грудня 2008 р. чисельність українських мігрантів в Іспанії становила понад 67,2 тис. осіб, які мали легальний статус, та понад 75 тис. з реєстрацією за місцем проживання. За даними ж Посольства України в Королівстві Іспанія проживає близько 100 тис. українських громадян⁵ [13]. Експертні оцінки, отримані в результаті комплексного дослідження, здійсненого Міжнародним Благодійним Фондом «Карітас України» в співпраці з сектором етносоціальних досліджень Інституту народознавства НАН України, вказують, що українців в Іспанії понад 200 тис. осіб [3, с. 42]. Переважна більшість трудових мігрантів (70 %) в Іспанії, як і в Італії чи Португалії, походить із західних областей (Львівська, Тернопільська, Івано-Франківська, Хмельницька, Рівненська, Волинська). Решта 30% припадають на центральні та південно-східні області України.

На території Іспанії чисельніше українці представлені в східній (Каталонія), південній провінціях (Ан-

дон) та «Український самостійник» і «Шлях перемоги» (Мюнхен). Помер 1963 р. у Мюнхені.

⁴ Літературознавець, перекладач, з 1948 р. проживав в Іспанії, працював у Центрі орієнтальних студій. Помер у листопаді 1963 р. і похований у Мадриді.

⁵ Ратич Лариса — секретар Асоціації «Українська громада в Іспанії»: «Я відчуваю, що в Іспанії кожна людина — це цінність, і наші люди також відчувають це у ставленні до себе» [Електронний ресурс] / Інтерв'ю місяця — березень 2007 р.

далусія, Кастилья-ла-Манча) та центральній частині (місто та провінція Мадрид). Основним місцем проживання українців є такі міста як Мадрид, Барселона, Валенсія, Альбасете, Аліканте, Торев'еха, Мурсія та інші.

На сучасному ринку праці розподіл українських заробітчан приблизно такий:

- 45 % — у сільському господарстві та на виробництві (збір цитрусових, винограду, овочів, фруктів, оливкових культур, їх переробка, промислове виробництво);
- 30 % — на будівництві (будинки, дороги тощо);
- 15 % — в іспанських сім'ях (домашні працівники, догляд за хворими та літніми людьми);
- 10 % — у сфері обслуговування (готелі, кафе, ресторани, танцювальні клуби, ремонт квартир, авто, побутової техніки, охорона).

Незначна частина українських жінок, приблизно 1—1,5 % від їх загальної кількості, вийшовши заміж за іспанців, німців чи британців в Іспанії, не працює, перебуває на утриманні своїх чоловіків.

З України до Іспанії в пошуках роботи їдуть не тільки українці, хоча їх переважаюча більшість — 75 %, а й росіяни — 15 %, вірмени — 3 %, татари — 2 %, євреї — 1 % та представники інших національностей — 4 % [5].

На початку трудової міграції в Іспанії українці зіштовхнулися з подібними ж проблемами, що трудові мігранти в Італії чи Португалії. Насамперед мова йде про труднощі, пов'язані із входженням у нову імміграційну реальність — це незнання мови, зміна стилю життя, різноманітні психологічні проблеми, розлука з власними сім'ями, економічна нестабільність та ін.

Виникали в українців і проблеми, пов'язані з незаконним перебуванням на території Іспанії, з пошуком роботи (досить частими були випадки продажу одного й того ж робочого місця кільком особам) і житла, з оформленням дозвільних документів, соціальних карток. Не володіючи іспанською мовою, не знаючи власних прав та відчуваючи постійну тривогу, наші громадяни досить гостро відчували потребу в суспільних і культурних структурах, які б заопікувалися ними. З часом ті організації, в які об'єдналися українські трудові мігранти, в своїх статутах прописали захист своїх

інтересів, консультування, юридичне та інформаційне сповіщення.

Українські трудові мігранти серед великої кількості іммігрантів у Королівстві Іспанія в цілому зарекомендували себе як працівники з високим рівнем освіти та професійною кваліфікацією, які адаптуються та інтегруються в соціокультурний простір країни. Труднощі, які виникають при вивченні мови (адже значно легше в цьому плані мігрантам з країн Південної Америки, які переважно іспаномовні), психологічні зміни та переживання культурного шоку з плином часу поступово зникають, а залишається позитивна репутація та доволі високий кредит довіри серед іспанських роботодавців. Тенденція ж започаткування українськими іммігрантами власних підприємств робить значний внесок в іспанську економіку та сприяє переміщенню мігранта вгору соціальною драбиною, спростовуючи тим самим поширений стереотип, що іммігранти приречені бути лише низькокваліфікованою робочою силою в чужій країні.

Історія української трудової міграції в Іспанію налічує майже два десятиліття, що вплинуло на поступове структурування життя трудових мігрантів і формування новітньої діаспорної громади.

За інформацією Посольства України в Королівстві Іспанія в країні функціонує шістнадцять громадських організацій наших співвітчизників і «Федерація українських асоціацій Іспанії» (ФАІ), що об'єднує дев'ять українських товариств.

Федерація була зареєстрована в 2003 р. Спочатку її очолював Вадим Плотников. На засіданні Ради федерації в серпні 2004 р. у м. Валенсія президентом «Федерації українських асоціацій Іспанії» став Михайло Петруняк, голова асоціації «Україна» з м. Валенсія. До складу Федерації входять такі громадські об'єднання: асоціація «Україна» (Валенсія), «Співвітчизники» (Овіедо), «Славутич» (Аліканте), «Іспано-український альянс» (Фігерес) та інші. Основна мета федерації — це об'єднання всіх регіональних асоціацій українців для координації їх діяльності. Одночасно організація прагне бути виразником проблем усієї української діаспори перед урядами України й Іспанії. Для реалізації задекларованої мети федерація організувала два Конгреси українців в Іспанії, обидва в м. Валенсія. Перший відбувся в серпні 2004 р.,

основне його завдання полягало в організації виборчих дільниць у країні та вступ нових членів. Другий пройшов у березні 2005 р. і на ньому були присутні представники українських громад, Посольства України та Генконсульства в Барселоні, делегати Івано-Франківської облдержадміністрації, іспанську сторону представляли чиновники місцевих органів влади Валенсії. Були прийняті звернення до урядів України та Іспанії. У вересні 2005 р. в м. Валенсія відкрили перший в Іспанії Український культурний центр, де й розташований офіс «Федерації українських асоціацій в Іспанії» [11].

В червні 2005 р. у приміщенні церкви «Віен Суceso» («Добра Вістка» «Благовіщення» УГКЦ парох о. Іван Липка) започаткували асоціацію «Українська громада в Іспанії за права, честь та гідність українців» з наміром продовжити діяльність «Української студентської громади» (1946 р.). Очолює організацію Юрій Чопик, а Лариса Ратич є її секретарем. Асоціація об'єднала близько 20 тис. українців, які проживають у Мадриді та його околицях. Діяльність української громади спрямована в національно-релігійному, освітньому, правовому та спортивному напрямках. Для прикладу, в Мадриді створені футбольні команди «Динамо», ФК «Львів», «Карпати» і «Дніпро». 2008 р. чемпіоном м. Фуенлабрада (провінція Мадрид) стала команда ФК «Львів», а 2009 р. команда «Динамо» перемогла у «I Liga Intercepis» — турнірі, в якому брало участь 15 команд міжнародних центрів [2, с. 244].

Оскільки «Українська громада в Іспанії за права, честь та гідність українців» офіційно зареєстрована, то іспанські органи влади сприяють у наданні дозволів та безкоштовних приміщень для проведення українських заходів, а в 2008 р. розпочав роботу Іспансько-Український центр у Мадриді (недалеко від храму «Віен Суceso» на вулиці Альтамірано, 28). В своєму інтерв'ю Лариса Ратич зазначила: «Ми хочемо через цей центр доносити, з одного боку, до іспанців нашу культуру, а з іншого боку — зробити його таким, щоб і нам, українцям, було добре в ньому відпочивати» [10].

Особливо урочисто громада українських трудових мігрантів відзначала десяту річницю прибуття українців до Іспанії. 23 травня 2010 р. у Мадриді святкування розпочалися Архієрейською Службою Божою на чолі з владикою Діонісієм Ляхови-

чем ЧСВВ (він у січні 2009 р. став Апостольським візитатором для українців в Іспанії, змінивши на цьому посту вл. Гліба Лончину МСУ) та з римокатолицькими священиками, які опікувалися українцями на початку їх імміграційної історії. Завершилися урочистості в Іспансько-Українському центрі святковим концертом [8].

У більшості українські громади в Іспанії складають трудові мігранти, які є громадянами України та перебувають у країні тимчасово. Саме ця обставина суттєво впливає на основні потреби українців в Іспанії. Першочергового вирішення потребувало освітнє питання. Адже в переважній більшості трудові мігранти перебувають в Іспанії з дітьми молодшого та середнього віку, яким необхідно навчатися за шкільною програмою. Українські громади тривалий час намагалися започаткувати роботу українських класів або недільних шкіл для навчання дітей рідною мовою за переліком шкільних предметів, яких немає в іспанських навчальних програмах. Як виявилось згодом, розв'язання цього питання було довготривале, однак успішне. Такі школи або класи працюють у м. Мостолес (провінція Мадрид), суботня школа «Дивосвіт», у Валенсії при Українському культурному центрі, у м. Мурсії діє українська школа «Джерельце» при Асоціації українців у регіоні Мурсія. У школах, як правило, викладають українську мову та літературу, історію України, природознавство та інші предмети. Наприклад, у школі «Дивосвіт» 2008—2009 н. р. навчалось 120 дітей, заняття відбувалися в суботу з 9 до 14 год. Школа є складовою Міжнародної Української школи, тому після закінчення навчального року проводяться іспити з залученням екзаменаторів з України, учні отримують атестати про освіту, дійсні при вступі в вищі навчальні заклади України. Окрім навчального процесу, в школі відбуваються святкові заходи, приурочені релігійним та національним подіям чи датам. Поширені урочистості з нагоди дня св. Миколая, Великодня, Дня Матері, Героїв Крут та ін. Діти беруть активну участь у роботі української громади в цілому, а саме у святкуванні Різдва Христового, вшануванні пам'яті Тараса Шевченка, Лесі Українки тощо [7].

Релігійні практики й духовні потреби українців задовольняють у парафіях УГКЦ та Православної Церкви Константинопольського патріархату.

УГКЦ офіційно почала опікуватися українськими мігрантами з 2003 р., коли Апостольським візитатором для українців в Іспанії призначили вл. Гліба Лончину МСУ, а 7 січня 2009 р. його змінив вл. Діонісій Ляхович ЧСВВ. Конференція єпископів Іспанії іменувала Пасторальним координатором українських громад о. Гектора Рауля Ціммера-Баланду — аргентинця українського походження (м. Барселона). Нинішнім координатором є о. Василь Бойко в м. Валенсія. На початку церковні громади були зорганізовані першими прибулими з України священиками (зокрема в Мадриді та Мурсії) та о. Йосифом Казановою Марторелем у Барселоні. Як правило, спершу розпочиналося служіння, а тоді відбувалося погодження з місцевими єпископами. Українські священики перебувають на забезпеченні відповідної єпархії, богослужіння проводять у римо-католицьких храмах. В Іспанії працює шість постійних повноцінних парафій та тридцять душпастирських осередків, які обслуговують сімнадцять священиків (четверо з них не українці) [4, с. 19]. Українські греко-католицькі парафії є в таких містах як Мадрид — о. Іван Липка; Валенсія — о. Василь; Мурсія — о. Віктор Пархоменко; Севілья — о. Дмитро Савчук; Барселона — о. Ектор; Торев'єха — о. Олександр Дорикевич. Парафії Української Православної Церкви Константинопольського патріархату працюють у Мадриді — о. Костянтин Ткачук і в Торев'єха — о. Ярослав [12]. Для прикладу, лише в Мадриді щонеділі в приміщенні римо-католицького храму відбуваються богослужіння Української Греко-Католицької Церкви, які відвідують більше 700 мігрантів з України. Серед проблемних питань у релігійній сфері є відсутність на території Іспанії власних церковних приміщень.

Громадські організації українців в Іспанії започаткували періодичні видання та оформили інтернет-сторінки своїх організацій. Серед друкованих періодичних видань поширеними є газета «Українець», зорієнтована на українців у Португалії, Іспанії та Італії (головний редактор газети президент «Федерації українських асоціацій Іспанії» Михайло Петруняк) і журнал «Українське коріння».

Інформативні та добре ілюстровані фотоматеріали розміщені на інтернет-сторінках двох громадських організацій українців — «Українська гро-

мада в Іспанії за права, честь та гідність українців» і «Федерація українських асоціацій Іспанії». Освоєння інтернет-простору українськими громадами засвідчує, що за допомогою сучасних технологій відстані поступово втрачають своє первинне значення. Разом з тим стрімкий розвиток комунікаційних технологій тільки пришвидшує консолідацію українців поза межами України, сприяє швидкому інформативному обміну та тісним контактам з Батьківщиною.

В цілому українські товариства сприяють соціокультурній інтеграції та адаптації наших громадян, що проживають в Іспанії, збереженню та розвитку національної ідентичності українців, надають юридичну та консультаційну допомогу нашим співвітчизникам, допомагають у лікуванні, оздоровленні та навчанні в Іспанії українських дітей, проводять виставки, концерти, спортивні заходи та благодійні акції, сприяють розвитку дружби та культурному співробітництву між Іспанією та Україною. Більшість громад провадять свою роботу за рахунок членських внесків, доходів від господарської діяльності, приймають спонсорську та благодійну допомогу від фізичних та юридичних осіб, громадських організацій тощо.

Формування новітньої української діаспори в Португалії, Іспанії та Італії є достатньо подібним та відбувається за певною умовною схемою. Насамперед тривале перебування українців поза межами Батьківщини та й саме суспільство-реципієнт стимулюють процес творення громад. Спільноти мігрантів починають самоорганізовувати релігійні осередки, запрошувати священиків, спільно формувати церковні парафії та гуртуватися довкола храмів УГКЦ. Окремо варто наголосити на тому, що УГКЦ на початковому етапі виїзду наших громадян була першою та чи не єдиною інституцією, що заопікувалася українськими трудовими мігрантами. Оскільки серед трудових мігрантів переважають мешканці західних областей, де фіксується достатньо висока релігійна свідомість, що й пояснює довіру до церкви та об'єднання в релігійні громади. В подальшому на основі релігійних спільнот або з ініціативи її активних членів започатковують громадські організації трудових мігрантів. Згодом розбудовують структуру товариств, спілок, налагоджують видавничу діяльність, функціонування

веб-сторінок, організують роботу суботніх шкіл, музичних і танцювальних колективів, театральних труп, спортивних команд. Діяльність громадських організацій полягає не тільки в правовій, економічній допомозі та захисті трудових мігрантів, а спрямована на вибудовування міцної діаспорної спільноти українців. Організація українських суботніх шкіл разом з культурно-просвітницькою та інформативною роботою закладають підмурівок тривкої діаспори, в середовищі якої зберігають, відтворюють та реалізують українську ідентичність. При товариствах працюють та успішно гастролюють серед українських громад як «місцеві» (створені українцями Іспанії) музичні гурти, театральні трупи, танцювальні колективи, так і відомі виконавці з України. Трудові мігранти разом зі всією світовою українською діаспорою долучаються до акцій, ініційованих Українською державою. Яскравими прикладами цього служать заходи, приурочені до вшанування 2007 р. 75-річчя Голодомору 1932—1933 рр., що пройшли під гаслом «Україна пам'ятає — Світ визнає!», активне долучення та підтримка подій «Помаранчевої революції» 2004 р.

Не варто випускати з-під уваги не менш важливу потребу духовної опіки та почуття «кревності» того особливого зв'язку між земляками, гостро відчутного за межами власної Батьківщини. Адже в переважній більшості трудова міграція до Іспанії, як і до Італії та Португалії, вважалася тимчасовим явищем. Українці їхали на роботу за кордон, щоб заробити та відкласти необхідну суму грошей, яка б забезпечила економічну стабільність їх сім'ям. Однак, як відомо, в чисельних випадках тимчасова трудова міграція стала для багатьох наших громадян початковим етапом тривалого еміграційного процесу.

Робота українських громад в Італії привернула увагу голови Світового конгресу українців (СКУ). Аскольд Лозинський здійснив візити в окремі громади для ознайомлення з їхньою діяльністю та активістами. Під час таких відвідин відбувався як обмін інформацією про діяльність СКУ та роботу місцевих громад українців, так і поширення досвіду щодо організації та взаємодопомоги в середовищі української діаспори. Такі візити є свідченням взаємопізнання вже скристалізованої

української діаспори, що сформувалася на основі попередніх хвиль еміграції, з представниками нової четвертої хвилі. Відбувся процес «приглядання» попередньої генерації емігрантів до сучасних трудових мігрантів, які приїхали не просто з України, а з колишньої радянської республіки. Хоч ці люди та мотиви їх виїзду, та й їхні прагнення відрізнялися від очікувань «старої» діаспори, втім, діалог уже налагоджено й відбувається доволі активна співпраця.

В Іспанії, як і в Італії та Португалії, не було міцної української діаспори, сформованої на основі попередніх хвиль еміграції, трудові мігранти четвертої хвилі є «піонерами» в формуванні діаспорної спільноти. Шлях новітньої діаспори схожий до того, яким пройшли українці першої хвилі еміграції кін. ХІХ — поч. ХХ ст., започаткувавши та сформувавши міцні діаспорні громади США, Канади, Аргентини тощо. Одночасно помітні й суттєві відмінності в цьому процесі, оскільки на початку ХХІ ст., в час глобалізаційних змін у світі, видозмінився й механізм формування діаспор. Сучасні українські мігранти мають значно більше для можливостей комунікацій між собою і зі своїми співвітчизниками на Батьківщині, і, що найголовніше, мають власну державу, яка, на жаль, не завжди захищає й відстоює інтереси своїх громадян за кордоном, однак до якої хоча б де-юре можна апелювати. Такої можливості не мала жодна з попередніх хвиль української еміграції [1, с. 121—125].

Сучасний глобальний світ, з його технічними можливостями, коли відстані поступово втрачають своє первинне значення, з інтенсивними міграціями, активними культурно-інформаційними обмінами, «усуненням» політичних кордонів все чіткіше кристалізує ідею єдиного простору, яка затушовує монокультурність та існування гомогенних суспільств. Однак це не завжди означає фактичний безперешкодний і гармонійний рух. Прямим наслідком масштабних переміщень є етнокультурна та етноконфесійна різноманітність соціумів, що швидко зростає. Неминучим результатом масових міжнародних міграцій стають різні варіанти взаємодії іммігрантів з етнічною більшістю, яка приймає. Культурно-комунікативна та соціально-психологічна своєрідність, властива кожній етнічній спільноті, на практиці зумовлює проблемний

характер міжетнічного спілкування. Його учасники тією чи іншою мірою стикаються з труднощами взаємодії з тими, чия культура відрізняється від їх власної. Крім консенсусних взаємин різних етнічних груп у рамках єдиного соціуму відбувається й дискримінація за етнічною ознакою, і спостерігають міжетнічну напруженість.

У хронологічному вимірі новітня українська діаспора Італії, Іспанії та Португалії — «молоде» явище, а процес її розвитку та структурування тільки вибудовується. Проте вже на даному моменті дослідження чітко простежуємо функціональність діаспор. Основні функції, які здійснюють діаспорні об'єднання всіх народів світу (культурні, соціальні та політичні) закладені в основу організаційної роботи сучасних діаспорних громад українців Іспанії. Новітня діаспора поступово активізує:

- культивування національних звичаїв та обрядів;
- культурні зв'язки з історичною Батьківщиною;
- збереження рідної мови як ретранслятора національно культури та засобу призупинення швидкої асиміляції;
- участь у підтримці, розвитку та укріпленні культури свого народу;
- соціальний та правовий захист співвітчизників у країні проживання;
- лобювання своїх інтересів для отримання додаткових прав і гарантій;
- вплив на міжнародну позицію країни проживання;
- політичну позицію як опозиційну силу для політичних сил на історичній Батьківщині.

З огляду на поступове «освоєння» основних функцій діаспори четверта хвиля української трудової міграції у певній послідовності перетворюється на новітньою еміграцію, що формує сучасну діаспору з частковими відмінними від «старих» діаспор ознаками, але з однаковим функціональним навантаженням.

1. Годованська О. Новітня українська діаспора: трудові мігранти в Італії, Іспанії та Португалії / Оксана Годованська. — Львів : Афіша, 2011. — 192 с.
2. Звіт «Української громади Іспанії за права, честь та гідність українців» (серпень 2008 р. — липень 2009 р.) // Збірник звітів. Річні загальні збори Світового конгресу українців. 20—21 серпня 2009 р. — Львів, 2009. — С. 244—245.
3. На роздоріжжі. Аналітичні матеріали комплексного дослідження процесів української трудової міграції (країн Європейського Союзу та Російської Федерації) / ред. І. Марков. — Львів, 2009. — 259 с. — (Матеріали Міжнародного благодійного фонду «Карітас України»).
4. УГКЦ за кордонами України: короткий ілюстративний огляд / уклад Т. Гринчишин. — Львів, 2010. — 38 с. — (УГКЦ. Пасторально-місійний відділ. Комісія у справах мігрантів).
5. Винниченко І. Українці в Іспанії [Електронний ресурс] / Ігор Винниченко // Іспанія для всіх на одному порталі: новини, туризм, робота, нерухомість в Іспанії. — 03.06.2006. — Режим доступу до статті: http://www.spain.com.ua/ua/article/ucranianos_en_espana_03062006.
6. Гаврилишин П. Громадсько-політична і культурна адаптація українців в Італії (1991—2007 рр.) / Петро Гаврилишин // Всеукраїнська експертна мережа. — Режим доступу до статті: http://www.experts.in.ua/baza/analytic/index.php?ELEMENT_ID=35616 Журнал «Схід» — № 7 (91); Герасименко О. Сучасна українська еміграція до Італії та зародження нової української діаспори [Електронний ресурс] / Олена Герасименко // Українознавство. — 2010. — № 1. — С. 199.
7. Збірник наукових статей і матеріалів круглих столів / уклад. І.М. Ключковська, Н.О. Гумницька. — Новітня еміграція: проблеми соціального і національного сирітства. — Львів : МІОК Національного університету «Львівська політехніка», 2010. — 248 с. Режим доступу до журн.: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Ukr/2010_1/198.pdf
8. Культурне життя [Електронний ресурс] // Українська діаспора в Іспанії. — Режим доступу: <http://vkorol.ho.ua/Spain%20web/kulture%20life.htm>.
9. Мітинг [Електронний ресурс] / Іспанія. Новини // Українці в Іспанії. Сторінка асоціації «Українська громада Іспанії за права, честь та гідність українців». — Режим доступу: <http://ucranianosmadrid.com/blog/mitynh#more-211>.
10. Посольство України в Королівстві Іспанія та Князівстві Андорра. — Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/spain/ua/publication/content/7926.htm> ; Українці в Іспанії. Сторінка асоціації «Українська громада Іспанії за права, честь та гідність українців» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ucranianosmadrid.com> та Українська діаспора в Іспанії [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://vkorol.ho.ua/Spain%20web/cerkva.htm>.
11. Українська громада в Іспанії: історія та сучасність [Електронний ресурс] / Розділ: Закордонні українці // Посольство України в Королівстві Іспанія та Князівстві Андорра. — Режим доступу:

<http://www.mfa.gov.ua/spain/ua/publication/content/7926.htm>.

12. Українська діаспора в Іспанії. — Режим доступу: <http://vkorol.ho.ua/Spain%20web/cerkva.htm>.
13. Український центр гуманітарної інформації «Світгляд». — Режим доступу: <http://svitohlyad.kiev.ua/Intervu/49.htm>.
14. Церква і релігія [Електронний ресурс] // Українська діаспора в Іспанії. — Режим доступу: <http://vkorol.ho.ua/Spain%20web/cerkva.htm>

Oksana Hodovanska

ON THE NEWEST UKRAINIAN DIASPORA IN THE KINGDOM OF SPAIN

The formation of Ukrainian diaspora in Spain had begun after the World War II. Since the early 90s of XX c. in Spain have arrived numerous labour migrants from Ukraine. In the Kingdom of Spain there are as for now sixteen public organizations of our compatriots and «The Federation of Ukrainian associations of Spain» uniting nine Ukrainian societies. The newest Ukrainian diaspora in Spain is highly structured and function-

ing ethnical organism that has quite harmoniously added itself to the world Ukrainian diaspora.

Keywords: newest Ukrainian diaspora, Spain, labour migrants, Ukraine.

Оксана Годованская

НОВЕЙШАЯ УКРАИНСКАЯ ДИАСПОРА В КОРОЛЕВСТВЕ ИСПАНИЯ

В статье речь идет об формировании украинской диаспоры в Испании, которое началось после Второй мировой войны. С 90-х гг. XX ст. в Испанию начали прибывать трудовые мигранты с Украины. В Королевстве Испания функционирует шестнадцать общественных организаций наших соотечественников и «Федерация украинских ассоциаций Испании» (ФАИ), которая объединяет девять украинских товариществ. Новейшая украинская диаспора Испании — структурированный и функциональный организм, который гармонично присоединился к мировому украинскому обществу диаспоры.

Ключевые слова: новейшая диаспора, Испания, трудовые мигранты, Украина.